

От 60 години насам вестник “Монд” е един от водещите френски национални всекидневници, превърнал се в институция. Авторитета си спечели от строгото прилагане на журналистическата етика. На неговите страници се изявяват най-професионалните изследвания и мненията на най-изявените политически, обществени, икономически и идейни дейци. Франсоа Фризон–Рош е изследовател в Центъра за проучване на административните науки (CERSA) към Университета Париж II. Той е завеждащ-отдел “Балкани” и е най-вече водещ специалист по българските въпроси. На 15 февруари, т.г. вестник “Монд” публикува преведената по-долу статия. Като дългогодишен читател на този всекидневник твърдя, че за пръв път от 1989 г. той отделя на страниците си такова обширно място за България. Уви. И с право си задаваме въпроса, не се ли прави умишлено всичко възможно, за да се отърве Европа от нас?

Ф. Фосколо

Двадесет години след края на комунистическия режим и две години след присъединяването си България не отговаря на равнището, което партньорите ѝ очакваха от нея. Без да смятаме скорошното отнемане на фондове за присъединяване поради измами, страната до такава степен буди безпокойство, че някои страни-членки вече говорят за прилагане на предпазната клауза, предвидена от чл. 38 от Присъединителния договор в областта на съдопроизводството.

От много години съдебната система, която е основен стълб за всяка демокрация, е подкопана от пълзящата криминализация и корупция на държавата. Делото “Борилски” е най-пресният пример, който илюстрира това състояние.

Мартин Борилски беше млад 20-годишен българин, студент четвърти курс по право в Париж. През юли 2000 г. той бе наръган 93 пъти с нож. Въпреки многото научно неоспорими доказателства, събрани от френската полиция и предадени на съдебните власти, неговите предполагаеми убийци – двама българи, успели да напуснат пределите на Франция, бяха оневинени от Апелационния съд. Имайки предвид, че френските власти бяха обърнали особено внимание на това дело, тъй като френският посланик сам присъства на първия процес в Шумен и френският министър на правосъдието се консултира по темата с българския си колега, съдебното решение по престъплението, издадено след девет години процедура, обрисова картината на извратено, подкупно и гангрениясало съдопроизводство.

Един от подсъдимите, Георги Ж., се оказва син на бивш високопоставен следовател,

станал силно влиятелен “бизнес-адвокат” в главния град на Черноморието. Няма никакво съмнение, че тази “присъда” е чист отказ от правораздаване. Причината корупция ли е? Заплаха ли е? Пред “недоумението”, което след присъдата френският посланик изрази пред българския министър на правосъдието, последният по телевизията отговори, че съдилищата били “независими”. Налага се да констатираме, че тоталната безнаказаност, която ползват някои хора поради политически връзки и влияние, придобито с пари, са местна характеристика.

На Балканите, и особено в България, от няколко години насам наблюдаваме криминализирането на държавата. Този феномен е по-страшен от проявите на икономическата престъпност и корупцията, които с право ЕС порицава. След рухването на комунистическата “партия - държава” администрацията, съдебната система, полицията и въобще държавният механизъм не съумяха да приложат ефективно предназначените им регулиращи мисии в обществото. При липса на политическа воля и достатъчно квалифициран персонал новосъздадените институционни органи бяха обладани и насочени от групировки с цел максимално присвояване на средства и блага. Тук не става дума само за парламента, правителството, президентството на републиката, общините, прокуратурата, висшите съдебни инстанции и полицията... Но и за политическите партии и медиите. Публикувани бяха списъци – все още непълни, с многобройни имена на хора, поставени на отговорни длъжностни места, които са били членували в силите за сигурност на комунистическия режим или са му сътрудничили. Висши функционери на тези служби, станали “бизнесмени”, ефикасно кръжат във властта. България е малка страна. Нейният елит е стеснен, всеки познава всички и биографиите лесно могат да бъдат установени.

Бивш американски посланик в София с известен саркастичен хумор подчерта, че “проблемът с организираната престъпност в България е, че е извънредно добре организирана”. С това той намекваше за връзките на бившата Държавна сигурност с шефовете на главните “икономически групировки”, чийто произход на капитала още твърде озадачава западните експерти. В България съжителстват два вида организирана престъпност. Първият идва от долу и е ръководен от дребни гангстери и различни трафиканти. Вторият е организиран от горе от образовани и добре информирани хора, разполагащи със здрави “връзки” в страните от посткомунистическото пространство. За изпълнението на “мокрите поръчки” често пъти първата група си продава услугите на втората. Всяка групировка си има свои “задруги”, свои “сектори” на дейност, своя “територия”, свои “кодове” и понякога се случва вълците да се разкъсват помежду си. Обаче най-страшното е, че от две десетилетия насам този тесен комунистически номенклатурен елит успява да подчини на себе си представителите на политическата власт в България. Той до такава степен влияе, че законодателният избор да му пречи колкото си може по-малко. Той манипулира, дори корумпира, така че да печели време. Но той също понякога прибегва и към убийства, за да се отърве от конкуренти, изплаши приближените и преразпредели картите, както

стана през 1996 г. с убийството на Андрей Луканов, който прекалено много знаеше за “финансовите средства”, разпределени и разпръснати в чужбина от бившата комунистическа партия. Същото важи и за банкера Емил Кюлев, близък приятел на сегашния президент, застрелян през 2005 г. в центъра на София. Онези, които дръзват да анкетират и изобличават, в най-добрия случай са пребивани, както стана с журналиста Огнян Стефанов. А що се отнася до Георги Стоев, автор на няколко книги за мафията, него застреляха насред тълпата до тролейбусна спирка само преди няколко месеца. Книгата на германския разследващ журналист Юрген Рот, събрал и кръстосал данни за организираната престъпност в България, повдигна завесата. Въпреки закостенялата липса на прозрачност явлението е вече добре определено. Но в България, след няколко дни скандал, мълчанието се възвръща, оловен капак захлупва пак всичко, безнаказаността продължава. Абсурдно и невярно би било да се твърди, че всички отговорни служители и политически личности в България са корумпирани. Но много от тях се страхуват. Когато държавата е безсилна, законът на силните надделява, както впрочем гласи българската пословица “Наведена глава сабя не я сече”.

При тези условия каквото и да било българско правителство – ляво или дясно, сегашно или бъдещо, би ли могло да прояви политическата воля, каквато изисква от него ЕС? При сегашното положение отговорът е отрицателен. Тогава какво би могло да се случи? Разбира се, ще бъдат отправени към ЕС обещания, ще бъдат дори гласувани множество сложни закони, но те ще бъдат или лошо, или никак приложени. Някои очевадни случаи на корупция ще бъдат изтъкнати за пред общественото мнение, както например случая с бившия директор на “Топлофикация”, когото скоро би трябвало да съдят. Тъй също няколко измамници на европейски фондове и второстепенни съдии ще изиграят ролята на бушони. Но остава още надежда: това е Европа и доброто обстоятелство, че се задават парламентарни избори.

Обратно на Западна Европа, българското обществено мнение е в очакване на “повече Европа”. Ако нищо не бъде направено, ако Европа не отговори на това обществено искане, ангажиментите, които в края на мандата си българските власти биха поели, ще бъдат чисто лицемерие.

Превод Фреди ФОСКОЛО